

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

17. svibnja 2022.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Direktiva 93/13/EEZ – Nepoštene odredbe u potrošačkim ugovorima – Načelo ekvivalentnosti – Načelo djelotvornosti – Postupak za izdavanje platnog naloga i postupak ovrhe na tražbini protiv trećih osoba – Pravomoćnost koja implicitno obuhvaća valjanost odredaba ovršne isprave – Ovlast ovršnog suda da po službenoj dužnosti ispita eventualnu nepoštenost ugovorne odredbe”

U spojenim predmetima C-693/19 i C-831/19,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koje je uputio Tribunale di Milano (Sud u Milanu, Italija), odlukama od 10. kolovoza 2019. i 31. listopada 2019., koje je Sud zaprimio 13. rujna 2019. odnosno 14. studenoga 2019., u postupcima

SPV Project 1503 Srl,

Dobank SpA

protiv

YB (C-693/19),

i

Banco di Desio e della Brianza SpA,

Banca di Credito Cooperativo di Carugate e Inzago sc,

Intesa Sanpaolo SpA,

Banca Popolare di Sondrio s.c.p.a,

Cerved Credit Management SpA

protiv

YX,

ZW (C-831/19),

* Jezik postupka: talijanski

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: K. Lenaerts, predsjednik, A. Arabadjiev, K. Jürimäe, C. Lycourgos, E. Regan, S. Rodin (izvjestitelj) i I. Jarukaitis, predsjednici vijeća, M. Ilešič, J.-C. Bonichot, M. Safjan, F. Biltgen, P. G. Xuereb, N. Piçarra, L. S. Rossi i A. Kumin, suci,

nezavisni odvjetnik: E. Tanchev,

tajnik: R. Schiano, administrator,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 27. travnja 2021.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Banco di Desio e della Brianza, F. L. Monti, S. Sironi i P. Vitiello, *avvocati*,
- za osobu ZW, S. M. Zigni i M. Buzzini, *avvocati*,
- za talijansku vladu, G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju A. Grumetta, *avvocato dello Stato*,
- za njemačku vladu, U. Kühne, J. Möller i M. Hellmann, u svojstvu agenata,
- za španjolsku vladu, S. Centeno Huerta, M. J. Ruiz Sánchez i J. Rodríguez de la Rúa Puig, u svojstvu agenata,
- za mađarsku vladu, M. Z. Fehér i K. Szijjártó, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, G. Gattinara i N. Ruiz García, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 15. srpnja 2021.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjevi za prethodnu odluku odnose se na tumačenje članaka 6. i 7. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima [odredbama] u potrošačkim ugovorima (SL 1993., L 95, str. 29.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 12., str. 24.) i članka 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja).
- 2 Ti su zahtjevi upućeni u okviru spora između društva SPV Project 1503 Srl (u daljnjem tekstu: SPV) i društva Dobank SpA, u svojstvu mandatara društva Unicredit SpA, s jedne strane, te osobe YB, s druge strane, i spora između društva Banco di Desio e della Brianza SpA (u daljnjem tekstu: BDB) i drugih kreditnih institucija, s jedne strane, te osoba YX i ZW, s druge strane, u pogledu ovršnih postupaka koji se temelje na ovršnim ispravama koje su postale pravomoćne.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Dvadeset četvrta uvodna izjava Direktive 93/13 određuje da „sudovi ili upravna tijela država članica moraju na raspolaganju imati odgovarajuća i djelotvorna sredstva za sprečavanje stalne primjene nepoštenih odredaba u potrošačkim ugovorima”.

4 Članak 2. točka (b) te direktive propisuje:

„Za potrebe ove Direktive izraz:

[...]

„potrošač” znači svaka fizička osoba koja u ugovorima obuhvaćenima ovom Direktivom nastupa za potrebe izvan okvira svojeg obrta, poduzeća i profesije;

[...]”

5 Članak 6. stavak 1. navedene direktive predviđa:

„Države članice utvrđuju da u ugovoru koji je prodavatelj robe ili pružatelj usluge sklopio s potrošačem prema nacionalnom pravu nepoštena odredbe nisu obvezujuće za potrošača, a da ugovor u tim uvjetima i dalje obvezuje stranke ako je u stanju nastaviti važiti i bez tih nepoštenih odredaba.”

6 U skladu s člankom 7. stavkom 1. te direktive:

„U interesu potrošača i tržišnih konkurenata države članice osiguravaju da postoje primjerena i djelotvorna sredstva za sprečavanje stalnog korištenja nepoštenih odredaba u ugovorima koje prodavatelji robe i pružatelji usluga sklapaju s potrošačima.”

Talijansko pravo

7 Decreto legislativo n. 206, recante Codice del consumo a norma dell’articolo 7 della legge 29 luglio 2003, n. 229 (Zakonodavna uredba br. 206 o Zakoniku o zaštiti potrošača u smislu članka 7. Zakona br. 229 od 29. srpnja 2003.) od 6. rujna 2005. (Redovni dodatak GURI-ju br. 235 od 8. listopada 2005.), kojim je prenesena Direktiva 93/13, u članku 33. stavcima 1. i 2. određuje:

„1. Odredba ugovora koji je prodavatelj robe ili pružatelj usluga sklopio s potrošačem smatra se nepoštenom ako u suprotnosti s dobrom vjerom na štetu potrošača prouzroči znatniju neravnotežu u pravima i obvezama strana koje proizlaze iz ugovora.

2. Smatraju se nepoštenima, ako se ne dokaže suprotno, odredbe kojima se s obzirom na njihov predmet ili svrhu:

[...]

(f) u slučaju neispunjenja ili kašnjenja u ispunjenju nalaže potrošaču da plati novčani iznos po osnovi naknade štete, ugovorne kazne ili po nekoj drugoj osnovi u očigledno nerazmjernoj visini;

[...]”.

8 Članak 36. stavci 1. i 3. te zakonodavne uredbe previđa:

„1. Ugovorne odredbe koje se smatraju nepoštenima u smislu članka 33. i 34. ništetne su, dok ugovor ostaje valjan u preostalom dijelu.

[...]

3. Ništetnost djeluje samo u korist potrošača, a sud je može utvrđivati po službenoj dužnosti”.

9 Codice di procedura civile (Zakonik o građanskom postupku), u verziji koja se primjenjuje u glavnim postupcima, u članku 633. koji se odnosi na pretpostavke dopuštenosti određuje:

„Nadležni sud, na zahtjev vjerovnika određenog novčanog iznosa ili određene količine zamjenjivih stvari ili na zahtjev osobe koja je ovlaštena primiti određenu pokretninu, izdaje nalog za plaćanje ili za isporuku:

1. ako je pozivanje na to pravo potkrijepljeno pisanim dokazima;

[...]”

10 Članak 640. tog zakonika određuje:

„Ako sud smatra da zahtjev nije dovoljno opravdan, nalaže tajništvu da o tome obavijesti tužitelja i pozove ga da dostavi dokaze.

Ako se tužitelj ne odazove tom pozivu, ne odustane od svojeg zahtjeva ili ako se zahtjev ne može prihvatiti, sud ga odbacuje obrazloženom odlukom.

Ta odluka ne utječe na mogućnost ponovnog podnošenja zahtjeva, uključujući u okviru redovnog postupka.”

11 Članak 641. navedenog zakonika predviđa da, u slučaju prihvaćanja zahtjeva, sud nalaže drugoj stranci da plati novčani iznos i obavještava je o mogućnosti podnošenja prigovora u roku od 40 dana.

12 Članak 647. Zakonika o građanskom postupku, u verziji koja se primjenjuje u glavnim postupcima, naslovljen „Ovršnost zbog protivnikova nepodnošenja prigovora ili nepoduzimanja radnji”, određuje:

„Ako prigovor nije podnesen u propisanom roku ili se protivnik nije uključio u postupak, [sud] koji je izdao nalog će na tužiteljev zahtjev, čak i usmeni, proglasiti nalog ovršnim. [...]

Kada se nalog proglasi ovršnim na temelju ovog članka, prigovor se više ne može podnijeti ili isticati, ne dovodeći u pitanje odredbe članka 650., te se vraća eventualno položeno jamstvo.”

- 13 U skladu s člankom 650. tog zakonika, koji se odnosi na nepravodobno podnošenje prigovora:
„Tuženik može podnijeti prigovor i nakon isteka roka utvrđenog u nalogu ako dokaže da za njega nije doznao na vrijeme zbog nepravilnosti u dostavi ili zbog nepredvidivih okolnosti ili više sile.
[...]
Nakon isteka roka od deset dana koji počinje teći od prvog ovršnog akta više se ne može podnijeti nikakav prigovor.”
- 14 Članak 2909. Codicea civile (Građanski zakonik), koji se odnosi na pravomoćnost, određuje:
„Utvrđenja sadržana u presudi koja je postala pravomoćna proizvode sve svoje učinke među strankama, njihovim nasljednicima ili pravnim sljednicima.”
- 15 Sud koji je uputio zahtjev ističe da, u skladu s većinom sudske prakse Cortea suprema di cassazione (Vrhovni kasacijski sud, Italija), nalog za plaćanje određenog novčanog iznosa protiv kojeg nije podnesen prigovor postaje pravomoćan ne samo s obzirom na tražbinu čije se plaćanje traži nego i s obzirom na ispravu navedenu kao njegov temelj, što stoga isključuje bilo kakvo kasnije ispitivanje razloga navedenih u prilog opravdanju zahtjeva. Ta je sudska praksa dovela do toga da se na platni nalog protiv kojeg nije podnesen prigovor primijeni načelo „implicitne pravomoćnosti”, u skladu s kojim se smatra da je sud koji je odlučio o određenom pitanju nužno riješio sva ostala prethodna pitanja.

Glavni postupci i prethodna pitanja

Predmet C-693/19

- 16 SPV i drugi vjerovnici su pred sudom koji je uputio zahtjev pokrenuli ovršni postupak radi povrata tražbina koje proizlaze iz ugovora o zajmu sklopljenih s osobom YB. Taj se postupak temeljio na platnom nalogu koji je postao konačan, s obzirom na to da osoba YB nije podnijela prigovor protiv njega.
- 17 Ugovorima o zajmu bilo je predviđeno da se, u slučaju dužnikova kašnjenja u ispunjenju svojih obveza, primjenjuju ugovorna kazna i zatezna kamata.
- 18 Budući da je smatrao da bi ugovorna odredba o izračunu zateznih kamata mogla biti nepoštena, ovršni je sud na raspravi naložio SPV-u da dostavi ugovore na temelju kojih je izdan platni nalog te je pozvao osobu YB da prisustvuje sljedećoj raspravi i izrazi svoju namjeru isticanja nepoštenosti te ugovorne odredbe.
- 19 Na kasnijoj je raspravi osoba YB izrazila namjeru isticanja nepoštenosti navedene ugovorne odredbe. Slijedom toga, ovršni je sud, oslonivši se na presudu od 9. studenoga 2010., VB Pénzügyi Lízing (C-137/08, EU:C:2010:659), smatrao da može ocijeniti eventualnu nepoštenost te ugovorne odredbe te je zakazao novu raspravu. U okviru podneska SPV je istaknuo da pravomoćnost naloga sprječava bilo kakvo ispitivanje ugovornih odredaba na temelju kojih je izdan takav nalog.
- 20 Sud koji je uputio zahtjev navodi da, kada je vjerovnik ishodio ovršnu ispravu, on može pokrenuti ovršni postupak na tražbinama koje njegov dužnik ima prema trećima. On navodi da je ovršni sud dužan uvjeriti se u postojanje valjane ovršne isprave tijekom čitavog trajanja ovršnog postupka.

Stoga je ovlast tog suda ograničena samo na nadzor postojanja ovršne isprave te se ne može proširiti na nadzor njezina „bitnog sadržaja”. Takav nadzor pravne isprave ne može se provesti ni u slučaju u kojem se dužnik usprotivio ovrši.

- 21 Sud koji je uputio zahtjev podsjeća na sudsku praksu Suda o dužnostima nacionalnog suda u području zaštite potrošača i njegovu sudsku praksu o mogućnosti izuzimanja iz primjene pravomoćnosti u određenim okolnostima te se pita o eventualnoj nepoštenosti, u sporu koji se pred njim vodi, ugovorne odredbe o izračunu zateznih kamata te ugovorne kazne, sadržanih u ugovorima o kojima je riječ u glavnom postupku.
- 22 S tim u vezi on pojašnjava da sud koji je izdao predmetni platni nalog nije odlučivao o eventualnoj nepoštenosti gore navedenih ugovornih odredaba i da je, zbog toga što osoba YB nije podnijela prigovor, platni nalog postao pravomoćan. Također se na temelju načela „implicitne pravomoćnosti” smatra da je taj sud ispitao sve odredbe sadržane u ugovorima o zajmu o kojima je riječ u glavnom postupku, uključujući dvije predmetne ugovorne odredbe, te da su one stoga pravomoćne.
- 23 Iz toga slijedi da ovršni sud ne može ocjenjivati nepoštenost ugovornih odredaba, ne samo zbog toga što ne nadzire sadržaj platnog naloga izdanog na temelju tog ugovora nego i zato što je, ako dužnik protiv njega nije podnio prigovor, taj platni nalog postao pravomoćan. Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, nepostojanje izričitog ispitivanja nepoštenosti ugovornih odredaba u okviru postupka predstavlja nepotpunu i nedovoljnu zaštitu potrošača.
- 24 U tim je okolnostima Tribunale di Milano (Sud u Milanu, Italija) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeće prethodno pitanje:

„Protivi li se i pod kojim uvjetima člancima 6. i 7. Direktive 93/13/EEZ i članku 47. [Povelje] nacionalno pravo poput onog navedenog, koje ovršnom sudu ne dopušta da provede nadzor nad pravomoćnom sudskom ovršnom ispravom i kojim se tom sudu onemogućuje da u slučaju potrošačeva očitovanja volje kojim se poziva na nepoštenost odredbe sadržane u ugovoru na temelju kojeg je izdana ovršna isprava, poništi učinke implicitne pravomoćnosti?”

Predmet C-831/19

- 25 Osobe YX i ZW 2005. sklopile su ugovore o jamstvu s BDB-om radi osiguranja dugova jednog društva.
- 26 BDB je pred sudom koji je uputio zahtjev pokrenuo postupak ovrhe na nekretninama u vlasništvu osoba YX i ZW. Taj postupak, u koji su intervenirali i drugi vjerovnici, temeljio se na platnim nalogima koje je sud izdao 2012. i 2013. u korist BDB-a i tih vjerovnika, u odnosu na društvo, glavnog dužnika, i četiri jamca, među kojima su i osobe YX i ZW. Budući da protiv tih naloga nije podnesen prigovor, oni su postali pravomoćni.
- 27 Tijekom postupka ovrhe na nekretnini osoba ZW istaknula je da je potrošač kako bi se mogla pozvati na eventualnu nepoštenost odredaba sadržanih u ugovorima o jamstvu na temelju kojih su izdani platni nalozi.
- 28 BDB, kao i ostale kreditne institucije koje su intervenirale u postupak ovrhe na nekretnini, ističe da se osoba ZW ne može pozvati na svojstvo potrošača zbog svojeg statusa dioničara u društvu koje je glavni dužnik i zbog toga što je u bračnoj zajednici s osobom YX, zakonskim zastupnikom tog

društva. Usto, oni ističu da, neovisno o priznanju navedenog svojstva, ovršni sud ne može provesti nadzor nad formalno ispravnom i konačnom ovršnom ispravom, poput platnog naloga protiv kojeg nije podnesen prigovor.

- 29 Sud koji je uputio zahtjev smatra da u sporu koji se pred njime vodi osoba ZW ima svojstvo potrošača jer na datum kad su sklopljeni ugovori o jamstvu o kojima je riječ u glavnom postupku, prvo, nije stekla svoj ukupni udio u kapitalu društva dužnika, koji iznosi 22 %, drugo, nije bilo dokazano da su joj isplaćene dividende koje se odnose na udjele koje drži i naposljetku, treće, bilo je dokazano da je od 1976. vezana za drugo društvo radnim odnosim u kojem ima svojstvo zaposlenika i da slijedom toga prilikom sklapanja ugovorâ o jamstvu nije obavljala nijednu organsku funkciju u glavnom dužniku.
- 30 Što se tiče potrošačeve ovlasti pozivanja na nepoštenost odredbe ugovora na temelju kojeg je izdan platni nalog, taj sud navodi nacionalna pravila koja se odnose na ovršne postupke i pobliže određuje da, u slučaju ovrhe na nekretnini, vjerovnik na temelju ovršne isprave podvrgava ovrsi stvarno pravo koje postoji na nekretnini koja pripada njegovu dužniku. On navodi da, na temelju ovlasti koje ovršni sud može izvršavati prilikom provedbe ovršnog postupka, taj sud ne nadzire, kao što proizlazi iz točke 20. ove presude, „bitni sadržaj” ovršne isprave.
- 31 On također pojašnjava da nacionalnim pravom nije propisan poseban oblik protivljenja ovrsi te se ono može istaknuti čak i usmeno na raspravi pred ovršnim sudom ili podnošenjem odgovora na toj istoj raspravi.
- 32 Sud koji je uputio zahtjev podsjeća na sudsku praksu Suda o postupovnoj autonomiji država članica radi jamstva pune djelotvornosti materijalnog prava Unije, njegovu praksu o dužnostima nacionalnog suda u području zaštite potrošača i njegovu praksu o mogućnosti izuzimanja iz primjene pravomoćnosti u određenim okolnostima te se pita o eventualnoj nepoštenosti, u sporu koji se pred njime vodi, odredaba sadržanih u ugovorima o jamstvu o kojima je riječ u glavnom postupku, a koje su sklopili osoba ZW i BDB te osoba ZW i drugi vjerovnici, a na temelju kojih su izdani platni nalozi.
- 33 S tim u vezi, sud koji je uputio zahtjev ističe da, prema mišljenju vjerovnika, nemogućnost isticanja, u toj fazi, zbog toga što osoba ZW nije podnijela prigovor, nepoštenosti tih ugovornih odredaba proizlazi i iz presude od 6. listopada 2009., *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, EU:C:2009:615).
- 34 Sud koji je uputio zahtjev ipak naglašava da je, za razliku od potrošača u predmetu u kojem je donesena presuda od 6. listopada 2009., *Asturcom Telecomunicaciones* (C-40/08, EU:C:2009:615), osoba ZW u glavnom postupku izrazila svoju namjeru da istakne nepoštenost određenih ugovornih odredaba te je stoga okončala očito nepoduzimanje radnji do nastanka implicitne pravomoćnosti koja obuhvaća ovršne isprave.
- 35 Taj sud isto tako smatra da do dana izdavanja platnih naloga o kojima je riječ u glavnom postupku Sud nije bio utvrdio uvjete na temelju kojih se jamac koji jamči za pravnu osobu može kvalificirati kao potrošač, već su ti uvjeti utvrđeni poslije, u rješenjima od 19. studenoga 2015, *Tarcău* (C-74/15, EU:C:2015:772) i od 14. rujna 2016., *Dumitraș* (C-534/15, EU:C:2016:700). Slijedom toga, navedeni sud smatra da osoba ZW nije mogla odlučiti, uz potpuno poznavanje činjenica, je li bilo potrebno u okviru prigovora protiv platnih naloga istaknuti nepoštenost odredaba sadržanih u ugovorima sklopljenima s prodavateljima robe ili pružateljima usluga zbog toga što ona sama nije znala da je potrošač.

- 36 Stoga se sud koji je uputio zahtjev pita može li nesigurnost u pogledu mogućnosti kvalifikacije jamca kao potrošača na datum izdavanja predmetnih ovršnih isprava onemogućiti ili učini pretjerano teškim ostvarivanje prava koja su potrošačima dodijeljena nacionalnim propisom kojim se prenosi Direktiva 93/13.
- 37 On također pojašnjava da, na temelju načelâ nacionalnog postupovnog prava, ako potrošač nije podnio prigovor, pravomoćnost platnog naloga obuhvaća poštenost ugovornih odredaba o jamstvu, i to i u slučaju kada sud koji je izdao takav nalog nije ni na koji način izričito ispitao njihovu nepoštenost. Iz toga proizlazi, s jedne strane, nemogućnost isticanja nepoštenosti ugovornih odredaba tijekom postupka o meritumu i, s druge strane, nedopuštenost protivljenja ovrsi ako se ono temelji na razlozima koje je stranka morala istaknuti prilikom izdavanja ovršne isprave.
- 38 S tim u vezi, sud koji je uputio zahtjev ističe da je Sud u točki 49. presude od 26. siječnja 2017., Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60), presudio da se Direktivi 93/13 ne protivi nacionalno pravilo koje nacionalnom sudu zabranjuje da po službenoj dužnosti preispita nepoštenost odredaba ugovora sklopljenog s prodavateljem robe ili pružateljem usluga, ako je već pravomoćnom odlukom odlučeno o zakonitosti svih odredaba ugovora u odnosu na tu direktivu. On dodaje da je Sud u toj presudi također smatrao da, ako eventualna nepoštenost ugovornih odredaba još nije ispitana tijekom prethodnog sudske nadzora spornog ugovora koji je okončan pravomoćnom odlukom ili ako su samo neke od tih ugovornih odredaba bile predmet takvog nadzora, nacionalni sud ipak mora ocijeniti njihovu eventualnu nepoštenost.
- 39 Isto tako, sud koji je uputio zahtjev smatra da je Sud navedenom presudom utvrdio pod kojim se uvjetima može pozivati na izričitu pravomoćnost radi zabrane nacionalnom sudu da provede nadzor nepoštenosti ugovornih odredaba. Suprotno tomu, on smatra da Sud nije još imao prilike ispitati usklađenost načela „implicitne pravomoćnosti” s člancima 6. i 7. Direktive 93/13 i člankom 47. Povelje.
- 40 U tim je okolnostima Tribunale di Milano (Sud u Milanu) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Protivi li se i pod kojim uvjetima člancima 6. i 7. Direktive 93/13/EEZ u vezi s člankom 47. [Povelje] nacionalno pravo kao što je ono navedeno, koje ovršnom sudu onemogućuje da provede meritorni nadzor pravomoćne sudske ovršne isprave ako potrošač, koji je bio svjestan svojeg statusa (svijest koja je prethodno bila isključena prema sudskoj praksi), zahtijeva provedbu takvog nadzora?
2. Protivi li se i pod kojim uvjetima člancima 6. i 7. Direktive 93/13/EEZ u vezi s člankom 47. [Povelje] nacionalno pravo kao što je ono kojim se – s obzirom na implicitnu pravomoćnost u pogledu nepostojanja nepoštenosti ugovorne odredbe – ovršnom sudu, koji odlučuje o prigovoru protiv ovrhe koji je podnio potrošač, onemogućuje da ispita takvu nepoštenost i može li se smatrati da je takvo ograničenje opravdano čak i ako je, u pogledu sudske prakse koja je bila na snazi u trenutku nastupanja pravomoćnosti, ocjena nepoštenosti odredbe bila onemogućena zbog izostanka kvalifikacije jamca kao potrošača?”
- 41 Rješenjem predsjednika Suda od 23. veljače 2021. predmeti C-693/19 i C-831/19 spojeni su u svrhu usmenog postupka i presude.

Dopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku u predmetu C-831/19

- 42 BDB ističe nedopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku jer osoba ZW nije potrošač te se, slijedom toga, Direktiva 93/13 ne primjenjuje na nju.
- 43 U tom pogledu treba podsjetiti na to da je, u skladu s ustaljenom sudskom praksom, u okviru postupka predviđenog člankom 267. UFEU-a, koji se temelji na jasnom razdvajanju funkcija između nacionalnih sudova i Suda, nacionalni sud jedini ovlašten utvrditi i ocijeniti činjenice glavnog postupka te tumačiti i primijeniti nacionalno pravo. Isto je tako isključivo na nacionalnom sudu pred kojim se vodi postupak i koji sâm snosi odgovornost za sudsku odluku koju mora donijeti da, ovisno o pojedinostima predmeta, ocijeni kako nužnost tako i relevantnost pitanja koja postavlja Sudu. Posljedično, kada se postavljena pitanja odnose na tumačenje prava Unije, Sud je načelno obvezan donijeti odluku (presuda od 14. lipnja 2012., Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, t. 76. i navedena sudska praksa).
- 44 Stoga Sud može odbiti zahtjev za prethodnu odluku koji je podnio nacionalni sud samo ako je očito da zatraženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom spora u glavnom postupku, ako je problem hipotetski ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima da bi se mogao dati koristan odgovor na upućena pitanja (presuda od 14. lipnja 2012., Banco Español de Crédito, C-618/10, EU:C:2012:349, t.77. i navedena sudska praksa).
- 45 To u ovom predmetu nije tako.
- 46 Naime, iz odluke kojom se upućuje prethodno pitanje i spisa kojim raspolaže Sud proizlazi da se, za razliku od njezina bračnog druga, osobe YX, osoba ZW mora kvalificirati kao potrošač s obzirom na to da je na datum sklapanja ugovorâ o jamstvu s društvom BDB i drugim vjerovnicima ona nastupala izvan okvira svojeg obrta, poduzeća i profesije i nije bila funkcionalno povezana s predmetnim društvom, glavnim dužnikom. Prema navodima suda koji je uputio zahtjev, osoba ZW je od 1976. vezana za drugo društvo radnim odnosom i ne obavlja nikakvu rukovodeću funkciju u predmetnom društvu. S tim u vezi, sud koji je uputio zahtjev istaknuo je da je, s obzirom na dokumente koje je osoba ZW podnijela tijekom ovršnog postupka, ona stekla udio od 22 % u njegovu kapitalu 31. siječnja 2013., dok su svi ugovori o jamstvu između osobe ZW i vjerovnika sklopljeni prije tog datuma, te da je platni nalog koji je ishodio BDB također prethodio datumu kada je osoba ZW stekla te udjele.
- 47 Kao što je nezavisni odvjetnik istaknuo u točki 51. svojega mišljenja, iz presude od 30. svibnja 2013., Asbeek Brusse i de Man Garabito (C-488/11, EU:C:2013:341, t. 29.) proizlazi da se Direktiva 93/13 primjenjuje na „svaki ugovor” koji su sklopili potrošač i prodavatelj robe ili pružatelj usluga, pri čemu članak 2. točka (b) te direktive definira potrošača kao svaku fizičku osobu koja u ugovorima obuhvaćenima navedenom direktivom nastupa za potrebe izvan okvira svojeg obrta, poduzeća i profesije.
- 48 Slijedom toga, budući da osoba ZW nije sklopila predmetni ugovor o jamstvu u okviru svojeg obrta, poduzeća i profesije, valja smatrati da su taj ugovor sklopili prodavatelj robe ili pružatelj usluga i potrošač te da je on stoga obuhvaćen područjem primjene Direktive 93/13.
- 49 Stoga valja smatrati da je zahtjev za prethodnu odluku dopušten.

Prethodna pitanja

- 50 Svojim pitanjima koja je postavio u predmetu C-693/19 i u predmetu C-831/19, a koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u bitnome pita treba li članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 tumačiti na način da im se protivi nacionalni propis koji predviđa da, ako dužnik nije podnio prigovor protiv platnog naloga koji je izdao sud na zahtjev vjerovnika, ovršni sud ne može, zbog toga što pravomoćnost tog naloga implicitno obuhvaća i valjanost tih ugovornih odredaba, isključujući bilo kakvo ispitivanje njihove valjanosti, poslije nadzirati eventualnu nepoštenost ugovornih odredaba koje su bile temelj navedenog naloga. U predmetu C-831/19 on isto tako pita igra li s tim u vezi ikakvu ulogu okolnost da na datum na koji je platni nalog postao konačan dužnik nije znao da ga se može kvalificirati kao „potrošača” u smislu te direktive.
- 51 U skladu s ustaljenom sudskom praksom, sustav zaštite koji provodi Direktiva 93/13 počiva na ideji da se potrošač nalazi u slabijem položaju u odnosu na prodavatelja robe ili pružatelja usluga kad je riječ o pregovaračkoj snazi i razini informacija (vidjeti osobito presudu od 26. siječnja 2017., Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, t. 40. i navedenu sudsku praksu).
- 52 S obzirom na takav slabiji položaj, članak 6. stavak 1. te direktive predviđa da nepoštene odredbe nisu obvezujuće za potrošača. Riječ je o odredbi s obvezujućim učinkom kojoj je cilj zamijeniti formalnu ravnotežu koju ugovor uspostavlja između prava i obveza suugovaratelja stvarnom ravnotežom koja će između njih ponovno uspostaviti jednakost (vidjeti osobito presude od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 53. i 55. i od 26. siječnja 2017., Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, t. 41.).
- 53 S tim u vezi iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da je nacionalni sud dužan po službenoj dužnosti procijeniti nepoštenost ugovorne odredbe koja ulazi u područje primjene Direktive 93/13 i time ispraviti neravnotežu između potrošača i prodavača robe ili pružatelja usluge kada raspolaže za to potrebnim pravnim i činjeničnim elementima (presude od 14. ožujka 2013., Aziz, C-415/11, EU:C:2013:164, t. 46. i navedena sudska praksa; od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 58. i od 26. siječnja 2017., Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, t. 43.).
- 54 Usto, Direktiva 93/13 državama članicama nameće, kao što to proizlazi iz njezina članka 7. stavka 1., tumačenog u vezi s njezinom dvadeset četvrtom uvodnom izjavom, da osiguraju primjerena i djelotvorna sredstva za sprečavanje stalnoga korištenja nepoštenih odredaba u ugovorima koje prodavatelji robe ili pružatelji usluga sklapaju s potrošačima (presuda od 26. lipnja 2019., Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, t. 44. i navedena sudska praksa).
- 55 Iako je Sud već utvrdio, u više navrata i s obzirom na uvjete iz članka 6. stavka 1. i članka 7. stavka 1. Direktive 93/13, način na koji nacionalni sud mora osigurati zaštitu prava koja potrošači imaju na temelju te direktive, valja ipak navesti da, u načelu, pravo Unije ne usklađuje postupke primjenjive na ocjenu navodne nepoštenosti ugovorne odredbe i da su oni stoga dio nacionalnog pravnog poretka država članica, na temelju načela njihove postupovne autonomije, ali ipak pod uvjetom da ti postupci ne budu nepovoljniji od onih koji uređuju slične situacije podvrgnute nacionalnom pravu (načelo ekvivalentnosti) i da ne čine nemogućim ili pretjerano teškim ostvarivanje prava dodijeljenih pravom Unije (načelo djelotvornosti) (vidjeti osobito presudu od 26. lipnja 2019., Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, t. 45. i 46. i navedenu sudsku praksu).

- 56 U tim okolnostima valja odrediti zahtijevaju li te odredbe od ovršnog suda da nadzire eventualnu nepoštenost ugovornih odredaba unatoč nacionalnim postupovnim pravilima kojima se provodi načelo pravomoćnosti s obzirom na sudsku odluku koja izričito ne odražava nikakvo ispitivanje s tim u vezi.
- 57 U tom pogledu valja podsjetiti na važnost načela pravomoćnosti kako u pravnom sustavu Unije tako i u nacionalnim pravnim sustavima. Naime, Sud je već imao prilike pojasniti da je važno, kako bi se zajamčili ustaljenost prava i pravnih odnosa i dobro sudovanje, da sudske odluke koje su postale konačne nakon iscrpljenja raspoloživih pravnih sredstava ili nakon isteka rokova predviđenih za korištenje tih sredstava više ne mogu biti dovedene u pitanje (vidjeti osobito presude od 6. listopada 2009., *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, t. 35. i 36. i od 26. siječnja 2017., *Banco Primus*, C-421/14, EU:C:2017:60, t. 46.).
- 58 Također, Sud je već priznao da zaštita potrošača nije apsolutna. Osobito je smatrao da pravo Unije ne nalaže nacionalnom sudu da izuzme iz primjene domaća postupovna pravila kojima se odluci daje svojstvo pravomoćnosti, čak i ako bi to omogućilo ispravljanje povrede odredbe, ma kakva ona bila, sadržane u Direktivi 93/13 (vidjeti osobito presude od 6. listopada 2009., *Asturcom Telecomunicaciones*, C-40/08, EU:C:2009:615, t. 37. i od 21. prosinca 2016., *Gutiérrez Naranjo i dr.*, C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 68.), ne dovodeći ipak u pitanje, u skladu sa sudskom praksom navedenom u točki 55. ove presude, načela ekvivalentnosti i djelotvornosti.
- 59 Što se tiče načela ekvivalentnosti, valja istaknuti da Sud ne raspolaže nijednim elementom koji bi mogao dovesti u sumnju usklađenost nacionalnog propisa o kojem je riječ u glavnom postupku s tim načelom. Kao što navodi talijanska vlada, nacionalno pravo ne omogućuje ovršnom sudu da preispita pravomoćni platni nalog, čak i ako su povrijeđena nacionalna kogentna pravila.
- 60 Što se tiče načela djelotvornosti, Sud je presudio da svaki slučaj u kojem se postavi pitanje onemogućuje li neka nacionalna postupovna odredba ili pretjerano otežava primjenu prava Unije treba ispitati uzimajući u obzir položaj te odredbe u cjelokupnom postupku, tijekom postupka i njegove posebnosti i, prema potrebi, načela na kojima se temelji nacionalni pravni sustav, kao što su zaštita prava obrane, načelo pravne sigurnosti i dobro odvijanje postupka (presuda od 22. travnja 2021., *Profi Credit Slovakia*, C-485/19, EU:C:2021:313, t. 53.). Sud je presudio da poštovanje načela djelotvornosti ipak ne može u cijelosti nadomjestiti potpunu pasivnost predmetnog potrošača (presuda od 1. listopada 2015., *ERSTE Bank Hungary*, C-32/14, EU:C:2015:637, t. 62.).
- 61 Usto, Sud je pojasnio da obveza država članica da osiguraju djelotvornost prava koja osobe izvode iz prava Unije podrazumijeva, osobito za prava koja proizlaze iz Direktive 93/13, zahtjev djelotvorne sudske zaštite, potvrđen u članku 7. stavku 1. te direktive i sadržan i u članku 47. Povelje koja se, među ostalim, primjenjuje na utvrđivanje postupovnih pravila vezanih uz tužbe utemeljene na tim pravima (vidjeti u tom smislu presudu od 10. lipnja 2021., *BNP Paribas Personal Finance*, C-776/19 do C-782/19, EU:C:2021:470, t. 29. i navedenu sudsku praksu).
- 62 U tom pogledu Sud je presudio da se, ako ne postoji djelotvoran nadzor moguće nepoštenosti odredaba predmetnog ugovora, ne može jamčiti poštovanje prava dodijeljenih Direktivom 93/13 (presuda od 4. lipnja 2020., *Kancelaria Medius*, C-495/19, EU:C:2020:431, t. 35. i navedena sudska praksa).

- 63 Iz toga proizlazi da pretpostavke utvrđene nacionalnim pravima, na koje se odnosi članak 6. stavak 1. Direktive 93/13, ne mogu narušiti bit prava koje potrošači izvode iz te odredbe, kako je protumačena sudskom praksom Suda, koja je među ostalim navedena u točki 53. ove presude, da ne budu vezani ugovornom odredbom koja se smatra nepoštenom (presude od 21. prosinca 2016., Gutiérrez Naranjo i dr., C-154/15, C-307/15 i C-308/15, EU:C:2016:980, t. 71. i od 26. siječnja 2017., Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, t. 51.).
- 64 U glavnim predmetima nacionalni propis predviđa da, u okviru postupka izvršenja platnih naloga protiv kojih nije podnesen prigovor, ovršni sud ne može provesti nadzor merituma platnog naloga ni nadzor po službenoj dužnosti ili na potrošačev zahtjev nepoštenosti ugovornih odredaba na kojima se temelji taj nalog zbog toga što je taj nalog implicitno postao pravomoćan.
- 65 Međutim, nacionalni propis u skladu s kojim se smatra da je provedeno ispitivanje nepoštenosti ugovornih odredaba po službenoj dužnosti i da je ono postalo pravomoćno čak i ako o tome ne postoji nikakvo obrazloženje u odluci poput odluke o platnom nalogu može, uzimajući u obzir prirodu i važnost javnog interesa na kojem počiva zaštita koju Direktiva 93/13 dodjeljuje potrošačima, obvezu nacionalnog suda da po službenoj dužnosti ispita eventualnu nepoštenost ugovornih odredaba lišiti njezine biti.
- 66 Iz toga slijedi da, u takvom slučaju, zahtjev djelotvorne sudske zaštite traži da ovršni sud može ocijeniti, uključujući prvi put, eventualnu nepoštenost ugovornih odredaba na kojima se temelji platni nalog koji je izdao sud na zahtjev vjerovnika i protiv kojeg dužnik nije podnio prigovor.
- 67 Kao što je nezavisni odvjetnik istaknuo u točkama 56. i 57. svojeg mišljenja, nije relevantna činjenica da dužnik u trenutku kada je ranija sudska odluka postala konačna nije znao da je potrošač u smislu Direktive 93/13, s obzirom na to da je, kao što je navedeno u točki 53. ove presude, nacionalni sud dužan po službenoj dužnosti ocijeniti nepoštenost ugovorne odredbe koja ulazi u područje primjene te direktive.
- 68 Iz prethodno navedenog proizlazi da na pitanja postavljena u predmetima C-693/19 i C-831/19 valja odgovoriti tako da članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive 93/13 treba tumačiti na način da im se protivi nacionalni propis koji predviđa da, ako dužnik nije podnio prigovor protiv platnog naloga koji je izdao sud na zahtjev vjerovnika, ovršni sud ne može, zbog toga što pravomoćnost tog naloga implicitno obuhvaća valjanost tih ugovornih odredaba, isključujući bilo kakvo ispitivanje njihove valjanosti, poslije nadzirati eventualnu nepoštenost ugovornih odredaba koje su bile temelj navedenog naloga. S tim u vezi nije relevantna okolnost da na datum na koji je platni nalog postao konačan dužnik nije znao da ga se može kvalificirati kao „potrošača” u smislu te direktive.

Troškovi

- 69 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

Članak 6. stavak 1. i članak 7. stavak 1. Direktive Vijeća 93/13/EEZ od 5. travnja 1993. o nepoštenim uvjetima [odredbama] u potrošačkim ugovorima treba tumačiti na način da im

se protivi nacionalni propis koji predviđa da, ako dužnik nije podnio prigovor protiv platnog naloga koji je izdao sud na zahtjev vjerovnika, ovršni sud ne može, zbog toga što pravomoćnost tog naloga implicitno obuhvaća valjanost tih ugovornih odredaba, isključujući bilo kakvo ispitivanje njihove valjanosti, poslije nadzirati eventualnu nepoštenost ugovornih odredaba koje su bile temelj navedenog naloga. S tim u vezi nije relevantna okolnost da na datum na koji je platni nalog postao konačan dužnik nije znao da ga se može kvalificirati kao „potrošača” u smislu te direktive.

Potpisi